TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

11. SINIF

YAZILIYA HAZIRLIK

1. DÖNEM - 1. ORTAK YAZILI · SENARYO 2 · 2. SÜRÜM

TYMM 2026-2027

Hazırlayan: **Murat Altun**

Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır.

1. *Eskici Abdi* adlı orta oyunundan alınan aşağıdaki konuşmayı okuyunuz ve soruları konuşmaya göre cevaplayınız.

KAVUKLU: Orasını hiç sorma, İsmail; her gün yeni bir keder içindeyim. Bir kere, geçinmek zorluğu, sonra işsizlikten can sıkıntısı. Çıldırmak hiçten bile değil.
PİŞEKÂR: Vah vah vah! Birader, çok keder ettim. Binaenaleyh bir çâre-i hasen buluruz.
KAVUKLU: Aman, İsmail, sen bilirsin. Artık paçavracı Hasan'ı mı bulursun, eskici Hasan'ı mı bulursun, bir çare bul da ne olursa olsun.
PİŞEKÂR: Bak, birader, senin sözü ters anlaman bile burada işe yaradı. (…) şimdi elimin altında bir ahbap var ki, bu adam eskicidir, benden de yamak istemişti; (…) Seni onun yanına yamak yapsak olur mu?
KAVUKLU: Nasıl olmaz, İsmail. Yamak olsun, ne olursa olsun; iş olsun da para gelsin, mesele orada.
PİŞEKÂR: Çok güzel. Fakat senin eskicilik elinden gelir mi?
KAVUKLU: Ne eskiciliği, İsmail? Eski şeyler mi alıp satacağız?
PİŞEKÂR: Hayır, efendim. Alıp satmak ticarettir, senin yamak olacağın iş ise eski kunduraları tamir etmek olacaktır. "— Elinden eskicilik gelir mi?" diye onun için sordum. (…)

Cevdet Kudret, *Ortaoyunu I*

çâre-i hasen: güzel, uygun çare · *paçavracı:* paçavra toplayıp satan kimse · *kundura:* bir tür ayakkabı

1.1. Aşağıdaki ifadelerin anlamını konuşmanın gelişinden tahmin ediniz. Tahmininize dayanak olan ipucuyla birlikte tabloya yazınız. (6 puan)

Konuşmadaki ifade	Metindeki ipucu	Tahmin ettiğiniz anlam
keder etmek	.....	.....
binaenaleyh	.....	.....
yamak	.....	.....

1.2. Kavuklu, Pişekâr'ın sözlerini iki kez yanlış anlamaktadır. Bu yanlış anlamaları ve dayandıkları dil özelliklerini belirtiniz; olayların gidişine ve metnin havasına katkılarını açıklayınız. (6 puan)

1.3. Konuşmanın açık iletisini ve satır aralarında sezdirilen örtük iletisini yazınız. Örtük iletiyi kişilerin sözlerinden bir kanıtla destekleyiniz. (8 puan)

2. Halikarnas Balıkçısı (Cevat Şakir Kabaağaçlı), 1957 yılından ölümüne kadar Azra Erhat'a mektuplar yazmıştır. Aşağıda bu mektuplardan birinin ilk bölümü verilmiştir. Mektubu okuyunuz ve soruları mektuptan hareketle cevaplayınız.

31 Mart 1957

Merhaba Efendim Merhaba!

Telgrafı ve mektubu aldım. Memnun oldum merhaba! Cevap vermekte geciktim, sebebi İspanyol nezlesi, İstanbullu misafirler, Amerikalılara konferanslar. Bergama seyahatları, Efes ziyaretleri. Fakat bütün bunlar devam ederken mektup aklımdaydı, ve şuna şu cevap verilmeli, bu söze şu cevap diye düşünüyordum. Yani zihnen boyuna cevap verdim. Yalnız bir gün verdiğim cevabı ertesi günü unutduğum için, cevapların hepsi gürültüye gitdi. Şimdi mektubunu önüme koydum. Yazdıklarına birer birer cevap vereceğim. Mektupta sana büyük bir hediye etdiğimi yazıyorsun. Yahu hediye filan değil. Sen vardığın neticeyi o gece bana söyledin. Haklı olduğun küçük bir nokta vardı. Ben gazetada Homer *İlyada*'da "Palamed"den bahsediyor demişdim. *İlyada*'da Homer bahsetmiyor, dedin. Söylediğin şu itibarla doğruydu ki elimizdeki İlyada'da Palamadin öldürülmüş olduğundan bahsedilmiyordu. Bu itibarla münakaşa edilecek bir nokta vardı. (…)

Azra Erhat, *Mektuplarıyla Halikarnas Balıkçısı*

Homer: Homeros, eski Yunan şairi · *İlyada:* Troya Savaşı'nın bir bölümünü anlatan eski Yunan destanı · *Palamed:* Yunan mitolojisinde Troya Savaşı'na katılan kahramanlardan biri · *gazeta:* gazete · *netice:* sonuç · *şu itibarla:* şu bakımdan · *münakaşa:* tartışma

2.1. Mektupta altı çizili kelimelerin Güncel Türkçe Sözlük'teki anlamlarından bazıları aşağıda verilmiştir. Her kelimenin mektuptaki cümlede hangi anlamı karşıladığını belirleyiniz ve o anlamın numarasını son sütuna yazınız. (8 puan)

Mektuptaki kullanım	Sözlükteki anlamlarından bazıları	No.
"bütün bunlar devam ederken"	1. Sürme, sürüp gitme, kesilmeme, bitmeme. 2. Bir yere belli bir amaçla, gereken zamanlarda gitme. 3. Bir şeyin parçası.	……
"zihnen boyuna cevap verdim"	1. Uzunlamasına. 2. Ara vermeden, sürekli olarak.	……
"büyük bir hediye etdiğimi"	1. Armağan. 2. (mecaz) Fiyat.	……
"Haklı olduğun küçük bir nokta vardı."	1. Biçimi kalemin kâğıda bir defa dokunması ile meydana gelen ben gibi ufak şekil. 2. Yer. 3. Konu, konu ile ilgili önemli bölüm. 4. (mecaz) Aşama.	……

2.2. Yazarın "cevapların hepsi gürültüye gitdi" derken başına geleni mektuptaki ayrıntılardan yararlanarak açıklayınız. Yazarın, kafasında verdiği cevaplarla mektubu önüne koyarak yazacağı cevapları hangi bakımdan farklı gördüğünü yazınız. (6 puan)

2.3. Mektubun bu bölümünden hareketle yazarın kişiliğine ilişkin iki özellik yazınız. Yazarın Homeros'un destanıyla ilgili bir tartışmaya mektubunda yer vermesinin, edebî mektupların işlevi hakkında neyi gösterdiğini açıklayınız. (6 puan)

3. Aşağıdaki mektubu, Sarıkamış'ta yaşayan Fatma Hanım, İstanbul'da okuyan torunu Necati'ye 1959 yılında göndermiştir. Mektubu okuyunuz ve soruları mektuptan hareketle cevaplayınız.

Sarıkamış, 9 Şubat 1959

Gözümün nuru Necatim,

Mektubunu dün akşam aldık, kuzum. Kar yolları kapayınca posta tam on iki gün gelmedi. Bilirsin, ben okuyup yazamam; senin mektubunu da komşumuz Hatice Hanım'ın kızı Nermin okudu, bu cevabı da ona yazdırıyorum. Nermin mektubunu bana üç kere okudu, ben dinledim dinledim, doyamadım. Seni karşımda oturuyor sandım.

Deden çok şükür iyileşti. Hastalandığını sana telgrafla bildirmiştik ya, o günden beri aklım sendeydi. Postaneden seni telefonla arayalım dedik ama İstanbul'a hat ancak akşama bağlanırmış, vazgeçtik. Deden "Necati İstanbul'un kalabalığında bizi unuttu." diye sana takılıyor ama her akşam mektuplarını yastığının altından çıkarıp yeniden okutuyor.

Sana yün çorap ördüm, yanına da bir kalıp kaşar koydum. Paketi Nermin'in babası postaneye götürdü. Eline geçince hemen haber ver, ha!

Çok çalış ama kendini de hırpalama. Allah'a emanet ol, yavrum. Gözlerinden, gözlerinden öperim.

Seni çok seven babaannen
Fatma

(Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

3.1. Mektubun yapı unsurlarını tabloya yazınız. İlk satır örnek olarak doldurulmuştur. (8 puan)

Yapı unsuru	Mektuptaki karşılığı
Hitap	"Gözümün nuru Necatim,"
Yer ve tarih	……
Giriş	……
Gelişme	……
Sonuç	……
İmza	……

3.2. Fatma Hanım'ın torununa duyduğu sevgiyi ve özlemi yansıtan üç dil ve üslup özelliğini belirleyiniz. Her özelliği mektuptan bir örnekle gösterip bu sevgiyi nasıl yansıttığını açıklayınız. (9 puan)

3.3. Mektuptaki ayrıntılara dayanarak mektubun yazıldığı yıllarda insanların nasıl haberleştiğine ve birbirleriyle ilişkilerine dair iki çıkarım yazınız. Ardından bu yıllardan bugüne haberleşmede neyin değiştiğini ya da neyin aynı kaldığını gerekçesiyle değerlendiriniz. (8 puan)

4. Bir öğrenci, Doğan Cüceloğlu'nun "İşitmek ve Dinlemek" başlıklı metnini okumaya başlamadan önce okuma günlüğüne aşağıdaki notları almıştır. Önce öğrencinin notlarını, sonra metni okuyunuz.

Okuma günlüğü: Başlıktan yola çıkan tahminim	Okuma günlüğü: Metni değerlendireceğim ölçütler
"Yazar, işitmek ile dinlemenin farklı şeyler olduğunu anlatacak ve bunu kulağın yapısıyla ilgili bilimsel bilgilerle açıklayacak."	A) Yazar, düşüncesini kendi yaşadığı somut olaylarla desteklemelidir. B) Yazar, anlattığı soruna çözüm önerileri sunmalı ve okura ne yapması gerektiğini açıkça söylemelidir.

İşitmek ve Dinlemek

Türlü nedenlerle iletişimde meydana gelen kopukluklar, insan ilişkilerini olumsuz yönde etkiler. İletişimde kopukluklara yol açan nedenlerin bazısı, farkında olarak, bazısı da farkında olmadan yapılan davranışların sonucudur.

Sık sık gözlemlemişimdir: Benim için önemli bir konuyu anlatırken karşımdaki, yüzünde boş bir ifadeyle bana bakar; beni işitir ama dinlemez. Bu boş ifadeyi görünce, içimden, karşımdakini sarsmak, onun ilgisini çekmek gelir. Ne var ki, aynı şeyi ben yapmıyorum! diyebilir miyim acaba?

Bir süre önce işlerimin üst üste ters gittiği bir zamanda kafam borçlarımı nasıl ödeyeceğimle meşgulken, kedisini kaybetmiş olan komşumla karşılaştım. Onu bir daha bulamayacağını sanıyordu. Ayrılırken benden bir şey istemişti, ama neydi o, bir türlü anımsayamadım. Ertesi gün yanına gittiğimde sevinçliydi. Kediyi bizim çocuklar bulmuşlar ve eve getirmişler... Çocuklara benim söylediğimi, kedisini arattığımı sanıyordu... Bense benden böyle bir şey istediğini unutup gitmiştim. Besbelli ben ve komşum o gün karşılaştığımızda, sorunları iyice yoğunlaşmış olan kendi iç alemimizden bazı sesler yansıtmış, ne var ki, kendi dünyalarımızın içinden çıkıp birbirimizle iletişim kuramamıştık.

Doğan Cüceloğlu, *Yeniden İnsan İnsana*

4.1. Öğrencinin tahmininin metinde doğrulanan ve doğrulanmayan yönlerini belirleyiniz. Her yönü metinden bir kanıtla gösteriniz. (5 puan)

4.2. Metin, öğrencinin A ölçütünü karşılıyor mu? Görüşünüzü metinden iki örnekle temellendiriniz. (5 puan)

4.3. Metin, B ölçütünü karşılamamaktadır. Yazarın okura öğüt vermek yerine bu anlatım yolunu seçmesinin nedenini metinden hareketle açıklayınız. Öğrencinin B ölçütünü bu metne uygulamasının yerinde olup olmadığını gerekçesiyle tartışınız. (5 puan)

5. Okulunun bilim kulübü başkanı Deniz, kulüp üyeleriyle birlikte bir bilim merkezinin halka açık gökyüzü gözlemine katılmak istemektedir. Bilim merkezine göndermek üzere hazırladığı e-posta taslağı aşağıdadır. Taslağı okuyunuz ve soruları cevaplayınız.

> ***Kimden:*** *uzaykaptani2009@……*
> ***Kime:*** *……@……*
> ***Konu:*** *ACİL!!!*
> ***Ek:*** *katilimci_listesi.pdf*
>
> *Selamlar :)*
>
> *Ben …… Anadolu Lisesi öğrencisi Deniz Aksoy. Okulumuzdaki bilim kulübünün başkanıyım. Kulübümüz bu dönem bir çok etkinlik düzenledi; şimdi de gökyüzünü teleskopla gözlemlemek istiyoruz. Kurumunuzun internet sitesinde her cumartesi saat 19.30da halka açık gözlem yapıldığını okuduk. Kulübümüzden on sekiz öğrenci ve danışman öğretmenimizle birlikte 5 Aralık Cumartesi günkü gözleme katılmak istiyoruz. Etkinlik için …… Anadolu Lisesi Müdürlüğü'nden izin alındı. Katılacak öğrencilerin listesi ektedir. Grup olarak gelmek için önceden kayıt yaptırmamız gerekiyor mu? Bir gözleme en fazla kaç kişi katılabilir.*
>
> *Bize hemen dönün, bekliyoruz!!! Görüşürüz, bye.*
>
> *Deniz*

(Bu metin soru için hazırlanmıştır.)

5.1. Taslağın üst bilgi alanlarında ve hitabında e-posta yazma kurallarına aykırı üç durum vardır. Bu durumları belirleyiniz ve her birinin nasıl düzeltilmesi gerektiğini yazınız. (6 puan)

5.2. E-postanın "Ben …… Anadolu Lisesi" diye başlayan paragrafında dört yazım ve noktalama yanlışı yapılmıştır. Yanlışları bularak doğru biçimlerini ve uyulmayan kuralı tabloya yazınız. (8 puan)

Metindeki yanlış	Düzeltilmiş biçim	İlgili yazım ya da noktalama kuralı
……	……	……
……	……	……
……	……	……
……	……	……

5.3. Taslağın kapanış bölümü (son paragraf ve imza) kurumsal bir alıcıya uygun değildir. Bu bölümü nazik bir rica cümlesi, uygun bir kapanış ifadesi ve eksiksiz bir imza bilgisiyle, yazım ve noktalama kurallarına uyarak yeniden yazınız. (6 puan)

ÖĞRENME ÇIKTILARI VE BECERİLER

SORU NO	ÖĞRENME ÇIKTISI	BECERİLER
1	TDE2.2. “Bir Diyeceğim Var!” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.10. Çıkarım Yapma Becerisi; KB1.7. Belirleme; KB2.14. Yorumlama Becerisi
2	TDE2.2. “Bir Diyeceğim Var!” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB1.7. Belirleme; KB2.7. Karşılaştırma Becerisi; KB2.14. Yorumlama Becerisi
3	TDE2.3. “Bir Diyeceğim Var!” temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme	KB2.4. Çözümleme Becerisi; KB2.10. Çıkarım Yapma Becerisi; KB2.7. Karşılaştırma Becerisi
4	TDE2.4. “Bir Diyeceğim Var!” temasında ele alınan metinlerden hareketle okuma sürecini değerlendirebilme	KB2.16. Muhakeme (Akıl Yürütme) Becerisi; KB3.3. Eleştirel Düşünme Becerisi; KB2.15. Yansıtma Becerisi
5	TDE4.3. Günlük hayatta karşılaşılan durumlara ilişkin duygu ve düşüncelerini etkili kullanacağı yazısı için kural uygulayabilme	KB1.3. Yazma; KB1.7. Belirleme; KB2.13. Yapılandırma Becerisi

PUANLAMA TABLOSU					
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**TOPLAM**
20	*20*	*25*	*15*	*20*	***100***

Bu sınav, 2026-2027 eğitim öğretim yılı 1. dönem konu-soru dağılım tablosundaki 1. ortak yazılı **Senaryo 2** dağılımına göre, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli 11. sınıf öğretim programı esas alınarak hazırlanmıştır. Bu kâğıt, aynı senaryonun 2. sürümüdür: öğrenme çıktıları, soru sayısı ve puanlar 1. sürümle aynı, sorular farklıdır. Hazırlayan: Murat Altun. Bu sorular Claude tarafından hazırlanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının resmî yayını değildir; görseller Blender ile oluşturulmuştur.

ÇÖZÜMLER

1. Doğru cevap:

1.1. Tablodaki her hücrenin doğru doldurulması 1 puandır (6 × 1 = 6 puan):

Konuşmadaki ifade	Metindeki ipucu	Tahmin ettiğiniz anlam
keder etmek	Pişekâr'ın Kavuklu'nun geçim zorluğunu ve işsizliğini dinledikten sonra "Vah vah vah!" diyerek bu sözü söylemesi; Kavuklu'nun da "her gün yeni bir keder içindeyim" diye yakınması **(1 puan)**	Üzülmek, dertlenmek, acı duymak **(1 puan)**
binaenaleyh	Pişekâr'ın önce üzüldüğünü söyleyip bu sözün ardından bir sonuç bildirerek "bir çâre-i hasen buluruz" demesi (söz, üzüntü ile çare arama arasında sebep-sonuç bağı kurar) **(1 puan)**	Bundan dolayı, bu sebeple, öyleyse, o hâlde **(1 puan)**
yamak	Pişekâr'ın Kavuklu'yu eskici ahbabının yanına yamak yapmayı önermesi, yamaklığın "eski kunduraları tamir etmek" olduğunu açıklaması ve Kavuklu'nun "iş olsun da para gelsin" demesi **(1 puan)**	Bir işte yardımcı olarak çalışan kimse, çırak, kalfanın ya da ustanın yardımcısı **(1 puan)**

Anlamı aynı olan farklı ifadeler (ör. keder etmek için "kederlenmek, hüzünlenmek"; binaenaleyh için "bu nedenle"; yamak için "yardımcı, el ulağı") doğru kabul edilir. İpucu sütununda konuşmadan alınan ve anlamı destekleyen başka uygun bir söz ya da durum da doğru kabul edilir.

1.2. İki yanlış anlamanın gösterilmesi (2 × 1 = 2 puan): Pişekâr'ın "çâre-i hasen" sözünü Kavuklu'nun "paçavracı Hasan" (ve "eskici Hasan") diye anlaması; Pişekâr'ın "eskicilik" derken eski kunduraları onarmayı kastetmesine karşın Kavuklu'nun bunu eski eşya alıp satmak diye anlaması. Yanlış anlamaların dayandığı dil özelliklerinin belirtilmesi **(2 puan)**: birincisinin sözler arasındaki ses benzerliğine, ikincisinin "eskici / eskicilik" kelimesinin birden çok anlamı olmasına (çok anlamlılığa) dayandığı; her biri 1 puandır. İkincisi için "kelimenin farklı anlamda anlaşılması", "eş sesli / çok anlamlı kelime" gibi ifadeler doğru kabul edilir. Katkının açıklanması **(2 puan)**: Kavuklu'nun ağzından çıkan "eskici" sözünün Pişekâr'a eskici ahbabını hatırlatması ve Kavuklu'ya iş bulunmasını sağlaması, yani yanlış anlamanın olayı ilerletmesi; ayrıca yanlış anlamaların güldürü (mizah) oluşturması, süslü konuşan Pişekâr ile halk diliyle konuşan Kavuklu arasındaki dil farkını göstermesi. Bu katkılardan ikisinin yazılması tam puan, birinin yazılması 1 puan alır.

1.3. Açık iletinin yazılması **(3 puan)**: Kavuklu geçim sıkıntısı ve işsizlik yüzünden çok dertlidir ve Pişekâr'dan bir çare bulmasını ister; Pişekâr da onu eski kunduraları onaran ahbabının yanına yamak olarak vermeyi önerir, Kavuklu bu işi hemen kabul eder. Örtük iletinin yazılması **(3 puan)**: Aşağıdakilerden biri ya da metinle tutarlı benzer bir ileti kabul edilir:

- Geçim sıkıntısı ve işsizlik, insanı ne iş olursa olsun kabul etmeye razı eder; metinde halkın geçim derdi sezdirilmektedir.
- Zor durumda kalan bir dosta yardım etmek, ona iş bulmak gerekir; dayanışma insanı içinde bulunduğu sıkıntıdan kurtarır.
- İletişimde yaşanan bir yanlış anlama bile bazen beklenmedik bir çözümün kapısını açabilir.

Örtük iletinin konuşmadan bir kanıtla desteklenmesi **(2 puan)**: Seçilen iletiye uygun kanıt kabul edilir: Kavuklu'nun "Yamak olsun, ne olursa olsun; iş olsun da para gelsin, mesele orada." ya da "Çıldırmak hiçten bile değil." demesi; Pişekâr'ın Kavuklu'nun derdini dinleyip ona iş bulması; Pişekâr'ın "senin sözü

ters anlaman bile burada işe yaradı" demesi.

Örnek doğru cevap:

1.1. Keder etmek: üzülmek. İpucu: Pişekâr bu sözü Kavuklu'nun geçim zorluğunu ve işsizliğini dinledikten sonra "Vah vah vah!" diyerek söyler. Binaenaleyh: bu sebeple, öyleyse. İpucu: Pişekâr üzüldüğünü söyledikten sonra bu sözle sonuca geçer ve "bir çare buluruz" der. Yamak: yardımcı, çırak. İpucu: Pişekâr, Kavuklu'yu eskici ahbabının yanına yamak yapmayı önerir ve yapacağı işin eski kunduraları tamir etmek olduğunu söyler.

1.2. Kavuklu, Pişekâr'ın "çâre-i hasen" sözünü "paçavracı Hasan" diye anlamıştır; bu yanlış anlama sözler arasındaki ses benzerliğine dayanır. Pişekâr "eskicilik" derken eski kunduraları onarmayı kastetmiş, Kavuklu ise eski eşya alıp satmayı anlamıştır; bu yanlış anlama "eskici" kelimesinin birden çok anlamı olmasından kaynaklanır. Kavuklu'nun söylediği "eskici" sözü Pişekâr'a eskici ahbabını hatırlatmış ve Kavuklu'ya iş bulunmasını sağlamıştır. Ayrıca bu yanlış anlamalar metne güldürü katar.

1.3. Açık ileti: Kavuklu geçim sıkıntısı ve işsizlikten bunalmıştır, Pişekâr'dan bir çare bulmasını ister. Pişekâr da onu eski kunduraları onaran ahbabının yanına yamak olarak vermeyi önerir, Kavuklu da kabul eder. Örtük ileti: Geçim sıkıntısı insanı her işe razı eder. Nitekim Kavuklu "Yamak olsun, ne olursa olsun; iş olsun da para gelsin, mesele orada." diyerek ne iş olduğunu bile sormadan teklifi kabul eder.

Yanlış cevap:

1.1. İfadelerin bağlamla uyuşmayan anlamlarla açıklanması (ör. "binaenaleyh" için "ama, fakat"; "yamak" için "yama yapan terzi") ilgili anlam hücresinden, konuşmada yer almayan ya da anlamla ilgisiz ipuçlarının yazılması da ilgili ipucu hücresinden puan almaz.

1.2. Konuşmada bulunmayan yanlış anlamaların gösterilmesi ve dil özelliğinin "Kavuklu cahildir." gibi açıklamasız bir yargıyla geçiştirilmesi ilgili ölçütten puan almaz. İki yanlış anlamayı da ses benzerliğine bağlayan cevap, dil özelliği ölçütünde yalnızca birinci yanlış anlama için puan alır.

1.3. Açık ve örtük iletinin yer değiştirmesi ya da metinle ilgisi olmayan bir iletinin yazılması (ör. "Ticaret en kârlı iştir.") ilgili ölçütten puan almaz. Örtük ileti doğru yazılıp kanıt gösterilmezse yalnızca kanıt ölçütünden puan verilmez. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

2. Doğru cevap:

2.1. Her kelimenin mektuptaki anlamının doğru belirlenmesi 2 puandır (4 × 2 = 8 puan):

- devam: 1. anlam ("Sürme, sürüp gitme, kesilmeme, bitmeme.") **(2 puan)**
- boyuna: 2. anlam ("Ara vermeden, sürekli olarak.") **(2 puan)**
- hediye: 1. anlam ("Armağan.") **(2 puan)**
- nokta: 3. anlam ("Konu, konu ile ilgili önemli bölüm.") **(2 puan)**

Bir kelime için birden fazla numara yazılmışsa o kelimeye puan verilmez.

2.2. "Gürültüye gitmek" sözünün mektuptaki anlamının açıklanması **(3 puan)**: Yazar, hastalık, misafirler, konferanslar ve geziler gibi işlerin telaşı ve karışıklığı içinde mektuba kafasında defalarca cevap vermiş, ancak her gün bulduğu cevabı ertesi gün unuttuğu için bu cevapların hiçbiri kâğıda geçmemiş, hepsi unutulup boşa gitmiştir. (Güncel Türkçe Sözlük'te "gürültüye gitmek": telaş ve karışıklığa rastlayarak değeri anlaşılmayıp unutulmak.) "Unutulup kaybolmak, boşa gitmek, heba olmak" gibi açıklamalar mektuptaki telaşla ilişkilendirilmişse tam puan alır; telaşla ilişkilendirilmeden yalnızca "unutulmak" denmişse 2 puan verilir. Farkın hangi bakımdan olduğunun yazılması **(3 puan)**: Yazar iki tür cevabı kalıcılık (ve düzen) bakımından farklı görmektedir: Kafada verilen cevaplar geçicidir, ertesi gün unutulur;

mektup önüne konarak yazılan cevaplar ise kalıcıdır, karşı tarafa ulaşır ve mektuptaki her söze "birer birer", eksiksiz ve düzenli biçimde karşılık verir. Söylenen sözün unutulduğu, yazılan sözün kaldığı yönündeki açıklamalar da doğru kabul edilir.

2.3. Yazarın kişiliğine ilişkin iki özelliğin yazılması (2 × 1 = 2 puan): Aşağıdakilerden ya da mektuptan çıkarılabilecek benzer özelliklerden herhangi ikisi kabul edilir:

- Hareketli, çalışkan, çok yönlü bir hayat sürmesi (konferanslar, Bergama ve Efes gezileri, misafirler)
- Mektuplara önem vermesi, cevap yazmayı sorumluluk sayması (hasta ve yoğunken bile mektubu düşünmesi, her söze tek tek cevap vermeye karar vermesi)
- Eleştiriye açık olması, karşısındakinin haklı olduğu noktayı kabul etmesi
- Samimi, içten ve esprili olması ("Merhaba Efendim Merhaba!", "Yahu")
- Eski Yunan edebiyatına ve mitolojisine ilgi duyması, bu konularda gazetede yazması
- Unutkan olduğunu açıkça söyleyebilmesi

Edebî mektubun işleviyle ilgili açıklama **(4 puan)**: Sanatçılar ve düşünürler arasında yazılan edebî mektupların yalnızca haberleşmeye yaramadığının; yazarların bilgi, düşünce ve tartışmalarını paylaştığı, onların ilgi alanlarını ve düşünce dünyasını yansıttığı, yazıldıkları dönemin sanat ve düşünce hayatına ışık tuttuğu için belge niteliği taşıdığının belirtilmesi. Mektupların kitap hâline getirilerek bu düşünceleri geniş okur kitlesine ulaştırdığını belirten açıklamalar da bu kapsamda değerlendirilir.

Örnek doğru cevap:

2.1. devam: 1; boyuna: 2; hediye: 1; nokta: 3.

2.2. Yazar hasta olduğu, misafir ağırladığı, konferanslar verdiği ve geziler yaptığı yoğun günlerde mektuba kafasında sürekli cevap vermiş; fakat bir gün bulduğu cevabı ertesi gün unuttuğu için bu cevaplar telaşın içinde kaybolup gitmiştir. Yazar iki tür cevabı kalıcılık bakımından farklı görür: Kafada verilen cevaplar unutulup kaybolur, mektubu önüne koyup yazdığı cevaplar ise kalıcı olur ve mektuptaki her söze tek tek karşılık verir.

2.3. Yazar çok hareketli bir hayat sürmektedir; konferanslar verir, Bergama'ya ve Efes'e geziler yapar. Ayrıca eleştiriye açıktır; Azra Erhat'ın haklı olduğu noktayı kabul eder. Yazarın mektubunda İlyada ile ilgili bir tartışmaya yer vermesi, edebî mektupların yalnızca haber vermek için yazılmadığını gösterir. Bu mektuplar sanatçıların düşüncelerini ve tartışmalarını yansıtır, dönemin sanat ve düşünce hayatına ışık tutan belgelerdir.

Yanlış cevap:

2.1. Kelimenin mektupta kullanılmadığı bir anlamın numarasının yazılması (ör. "boyuna" için 1, "nokta" için 2) ilgili kelimeden puan almaz.

2.2. "Gürültüye gitmek" sözünün gerçek anlamıyla (ör. "cevaplar gürültüden duyulmadı") açıklanması ilk ölçütten puan almaz. Farkın mektupta dayanağı olmayan bir yönle (ör. cevapların uzunluğu, mektubun yazıldığı yer) açıklanması ikinci ölçütten puan almaz.

2.3. Mektupta dayanağı olmayan özelliklerin (ör. "kibirli", "tembel") yazılması ilgili özellikten puan almaz. Mektubun işlevine değinmeyen, yalnızca "Mektup haber vermek için yazılır." biçimindeki açıklamalar işlev ölçütünden puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

3. Doğru cevap:

3.1. Yer ve tarih ile imza satırları 1'er, giriş, gelişme ve sonuç satırları 2'şer puandır (2 × 1 + 3 × 2 = 8 puan):

Yapı unsuru	Mektuptaki karşılığı
Yer ve tarih	"Sarıkamış, 9 Şubat 1959" **(1 puan)**
Giriş	Torunun mektubunun alındığının bildirildiği, mektubun neden geç geldiğinin ve bu cevabın Nermin'e yazdırıldığının anlatıldığı ilk paragraf **(2 puan)**
Gelişme	Asıl haberlerin verildiği bölüm: dedenin iyileşmesi, hastalığın telgrafla bildirilmesi, telefonla aramanın zorluğu, dedenin takılması, örülen çorap ve gönderilen paket **(2 puan)**
Sonuç	Mektubun öğüt, dua ve sevgi sözleriyle bitirildiği bölüm: "Çok çalış ama kendini de hırpalama. Allah'a emanet ol, yavrum. Gözlerinden, gözlerinden öperim." **(2 puan)**
İmza	"Seni çok seven babaannen / Fatma" **(1 puan)**

Bölümlerin içeriğinin kendi cümleleriyle doğru özetlenmesi ya da ilgili cümlelerin mektuptan aktarılması doğru kabul edilir. Paketle ilgili paragrafın sonuç bölümüne katılması da kabul edilir.

3.2. Her özellik için özelliğin belirtilmesi 1 puan, mektuptan uygun bir örnek verilmesi 1 puan, özelliğin sevgiyi ya da özlemi nasıl yansıttığının açıklanması 1 puandır (3 × 3 = 9 puan). Aşağıdaki özelliklerden herhangi üçü kabul edilir:

- Sevgi dolu hitap ve seslenmeler: "Gözümün nuru Necatim", "kuzum", "yavrum".
- Konuşma dilinden ögeler, karşısındakiyle yüz yüze konuşur gibi yazma: "Bilirsin", "bildirmiştik ya", "haber ver, ha!"
- Duyguyu güçlendiren söz tekrarları: "dinledim dinledim", "Gözlerinden, gözlerinden öperim."
- Deyimler, kalıp sözler ve dualar: "gözümün nuru", "aklım sendeydi", "çok şükür", "Allah'a emanet ol".
- Abartılı, duygusal anlatım: "Seni karşımda oturuyor sandım.", "doyamadım".
- Şakacı, sevecen söyleyiş: dedenin "Necati İstanbul'un kalabalığında bizi unuttu." diye takılması.

Aynı özellik için iki örnek verilmesi iki ayrı özellik sayılmaz.

3.3. Dönemle ilgili iki çıkarımın yazılması (2 × 2 = 4 puan): Aşağıdakilerden ya da mektuptaki ayrıntılara dayanan benzer çıkarımlardan herhangi ikisi kabul edilir:

- Haberleşme büyük ölçüde mektupla yapılıyordu; mektuplar uzun sürede ulaşıyor, kış ve yol koşulları haberleşmeyi aksatabiliyordu.
- Acele haberler telgrafla veriliyordu.
- Şehirlerarası telefonla konuşmak zordu; postaneye gidip saatlerce hat beklemek gerekiyordu.
- Okuma yazma bilmeyen kişiler mektuplarını başkalarına okutup yazdırıyordu; komşular bu işte birbirine yardım ediyordu, yani komşuluk ve yardımlaşma bağları güçlüydü.
- Mektuplar saklanıyor, tekrar tekrar okunuyordu; uzaktaki yakınlardan gelen mektup büyük bir sevinç kaynağıydı.
- Uzaktaki yakınlara posta yoluyla paket gönderilerek sevgi ve ilgi gösteriliyordu.

Karşılaştırma ve değerlendirme **(4 puan)**: Günümüzde anlık mesajlaşma, cep telefonu ve görüntülü görüşmeyle haberleşmenin çok hızlandığı, kar gibi koşulların haberleşmeyi neredeyse hiç engellemediği; okuryazarlığın yaygınlaşmasıyla mektubu başkasına yazdırma ihtiyacının ortadan kalktığı; buna karşılık beklemenin getirdiği özlemin, mektupları saklayıp yeniden okumanın azaldığı ya

da sevdiklerimize uzaktan ilgi gösterme (paket, kargo gönderme) isteğinin sürdüğü gibi değişen ya da aynı kalan yönlerin gerekçesiyle açıklanması. Gerekçesiz, yalnızca "Eskiden mektup vardı, şimdi telefon var." biçimindeki karşılaştırmalar 1 puan alır.

Örnek doğru cevap:

3.1. Yer ve tarih: "Sarıkamış, 9 Şubat 1959". Giriş: Babaanne, torununun mektubunu aldığını, karlar yüzünden mektubun geç geldiğini ve bu cevabı komşunun kızı Nermin'e yazdırdığını anlatır. Gelişme: Dedenin iyileştiğini, hastalığı telgrafla bildirdiklerini, telefonla arayamadıklarını, dedenin takılmasını ve gönderdiği paketi anlatır. Sonuç: "Çok çalış ama kendini de hırpalama. Allah'a emanet ol, yavrum." diyerek öğüt verir, dua eder. İmza: "Seni çok seven babaannen Fatma".

3.2. Fatma Hanım torununa "Gözümün nuru Necatim", "kuzum", "yavrum" diye seslenir; bu sevgi dolu seslenmeler torununa ne kadar düşkün olduğunu gösterir. "Bilirsin", "haber ver, ha!" gibi konuşma dili ögeleriyle sanki torunu karşısındaymış gibi yazar; bu da aradaki yakınlığı yansıtır. "Gözlerinden, gözlerinden öperim." cümlesindeki tekrar ise sevgisini ve özlemini güçlendirerek anlatır.

3.3. O yıllarda haberleşme büyük ölçüde mektupla yapılıyordu ve kış koşulları yüzünden mektuplar günlerce gecikebiliyordu. Acele haberler telgrafla veriliyor, şehirlerarası telefon görüşmesi için ise saatlerce bekleniyordu. Okuma yazma bilmeyenler mektuplarını komşularına okutup yazdırıyordu; bu da komşuluk ilişkilerinin güçlü olduğunu gösterir. Bugün cep telefonuyla sevdiklerimize her an ulaşabiliyoruz, haberleşme hiç beklemeden yapılıyor. Ancak eskiden mektuplar saklanıp tekrar tekrar okunurken bugün mesajlar çabucak okunup unutuluyor; beklemenin getirdiği özlem ve mektuba verilen değer azaldı.

Yanlış cevap:

3.1. Yapı unsurlarının birbirine karıştırılması (ör. hitabın imza, yer ve tarihin giriş olarak gösterilmesi) ve mektupta yer almayan bilgilerin yazılması ilgili satırdan puan almaz.

3.2. Resmî bir dil kullanıldığının belirtilmesi ya da mektupta yer almayan örneklerin verilmesi ilgili özellikten puan almaz. Örnek verilip özellik ya da sevgiyle ilişkisi açıklanmamışsa yalnızca eksik bırakılan ölçütten puan verilmez.

3.3. Mektuptaki ayrıntılara dayanmayan çıkarımlar (ör. "O yıllarda herkesin evinde telefon vardı.") ilgili çıkarımdan puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

4. Doğru cevap:

4.1. Tahminin doğrulanmayan yönünün belirtilmesi **(2 puan)** ve metinden kanıtla desteklenmesi **(1 puan)**: Metinde kulağın yapısına ya da işitme olayına ilişkin bilimsel bilgi yoktur; yazar düşüncesini kendi gözlemleriyle ve komşusuyla yaşadığı bir olayla açıklar ("Sık sık gözlemlemişimdir…", "Bir süre önce … kedisini kaybetmiş olan komşumla karşılaştım."). Tahminin doğrulanan yönünün belirtilmesi **(1 puan)** ve metinden kanıtla desteklenmesi **(1 puan)**: Yazar işitmek ile dinlemenin farklı olduğunu anlatır; insan karşısındakini işitse bile dinlemeyebilir ("beni işitir ama dinlemez", komşusunun isteğini duyduğu hâlde aklında tutamaması).

4.2. Metnin A ölçütünü karşıladığının belirtilmesi **(1 puan)**. Bu değerlendirmeyi destekleyen iki örneğin metinden yazılıp açıklanması (2 × 2 = 4 puan); her örnek için metinden alınan olayın ya da gözlemin yazılması ve bu örneğin yazarın düşüncesini nasıl somutlaştırdığının açıklanması gerekir. Aşağıdaki örneklerden herhangi ikisi kabul edilir:

- Yazarın kendi gözlemi: önemli bir konuyu anlatırken karşısındakinin yüzünde boş bir ifadeyle bakması; işitip dinlememenin ne demek olduğunu gösterir.

- Borçlarını düşünürken kedisini kaybetmiş komşusuyla karşılaşması ve onun kendisinden istediği şeyi anımsayamaması; insanın kendi sorunlarına gömülünce dinleyemediğini gösterir.
- Ertesi gün komşusunun, kedisini yazarın arattığını sanması, oysa yazarın isteği unutmuş olması; iletişim kopukluğunun iki taraftan da kaynaklandığını gösterir.

4.3. Yazarın bu yolu seçme nedeninin metinden hareketle açıklanması **(2 puan)**: Yazar okura ders vermek yerine kendini sorgular (“Ne var ki, aynı şeyi ben yapmıyorum! diyebilir miyim acaba?”) ve aynı hatayı kendisinin de yaptığını bir olayla anlatır. Böylece okuru suçlamadan, onun da kendi davranışını sorgulamasını ve iletişim kopukluğunun nedenini (insanın kendi iç dünyasına gömülmesini) fark etmesini amaçlar. Ölçütün uygunluğunun gerekçeli olarak tartışılması **(3 puan)**: Ölçütün bu metin için uygun olmadığını, metnin amacının çözüm sunmak değil sorunu ve nedenini fark ettirmek olduğunu, beğeni ölçütlerinin metnin amacına göre belirlenmesi gerektiğini savunan cevaplar ya da çözüm önerisi beklemenin okur açısından anlaşılır olduğunu ama bu metnin amacı göz önünde bulundurulmadan uygulanırsa haksızlık yapılacağını belirten cevaplar gibi metinle ve yazarın amacıyla ilişkilendirilmiş tutarlı bütün görüşler doğru kabul edilir. Ölçütün uygun olduğunu savunan bir cevap, bu görüşünü metnin amacıyla ilişkilendirerek gerekçelendirmişse de tam puan alır.

Örnek doğru cevap:

4.1. Tahminin “bilimsel bilgilerle açıklayacak” bölümü doğrulanmamıştır; yazar kulağın yapısından hiç söz etmez, düşüncesini komşusuyla yaşadığı bir olayla anlatır: “Bir süre önce … kedisini kaybetmiş olan komşumla karşılaştım.” Tahminin işitmek ile dinlemenin farklı olduğu yönü ise doğrulanmıştır: “beni işitir ama dinlemez.”

4.2. Metin A ölçütünü karşılamaktadır. Yazar önce kendi gözlemini anlatır: Önemli bir konuyu anlatırken karşısındakinin yüzünde boş bir ifadeyle baktığını görmüştür. Ardından komşusuyla yaşadığı olayı aktarır: Borçlarını düşünürken komşusunun kendisinden istediği şeyi anımsayamamıştır. Bu iki somut örnek, insanın kendi sorunlarına gömülünce karşısındakini işitse de dinlemediği düşüncesini anlaşılır kılar.

4.3. Yazar, okura öğüt vermek yerine “aynı şeyi ben yapmıyorum! diyebilir miyim acaba?” diye kendini sorgular ve hatayı kendisinin de yaptığını anlatır. Böylece okuru suçlamadan onun da kendi davranışını düşünmesini sağlar. Bence B ölçütü bu metin için uygun değildir. Metnin amacı çözüm reçetesi vermek değil, dinleyememenin nedenini fark ettirmektir. Bir metni, yazarın amacını dikkate almadan kendi beklentimize göre değerlendirmek doğru olmaz.

Yanlış cevap:

4.1. Tahminin tamamen doğrulandığını ya da tamamen yanlış olduğunu ileri süren cevaplar, eksik bıraktıkları yönün ölçütlerinden puan almaz; kanıt gösterilmeyen yön için kanıt puanı verilmez.

4.2. Metnin A ölçütünü karşılamadığının ileri sürülmesi ilk ölçütten, metinde yer almayan örneklerin verilmesi ya da örneklerin ölçütle ilişkilendirilmemesi ilgili örnekten puan almaz.

4.3. Yazarın bu yolu neden seçtiğini metinden hareketle açıklamayan, yalnızca “Ölçüt uygundur.” ya da “Ölçüt uygun değildir.” diyen gerekçesiz cevaplar ilgili ölçütten puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.

5. Doğru cevap:

5.1. Her durum için yanlışın belirlenmesi 1 puan, düzeltmenin yazılması 1 puandır (3 × 2 = 6 puan):

- Gönderen adresi (“uzaykaptani2009@…”) takma ad içerdiği için kurumsal bir yazışmaya uygun değildir **(1 puan)**. Ad ve soyadın yer aldığı ciddi bir adres (ör. “deniz.aksoy@…”) ya da okulun veya kulübün kurumsal adresi kullanılmalıdır **(1 puan)**.
- Konu satırına yazılan “ACİL!!!” ifadesi e-postanın içeriğini yansıtmaz; tamamı büyük harfle yazılmış ve ünlem işaretleri art arda kullanılmıştır **(1 puan)**. E-postanın içeriğini kısaca özetleyen bir konu yazılmalıdır: “Bilim kulübü öğrencilerinin 5 Aralık gözlemine katılımı hakkında” **(1 puan)**.
- “Selamlar :)” hitabı samimi bir selamlaşmadır ve ifade simgesi (emoji) içerir; kurumsal bir alıcıya uygun değildir **(1 puan)**. Alıcıya uygun, saygılı bir hitap kullanılmalıdır: “Sayın Yetkili,” **(1 puan)**.

“Kime” ve “Ek” alanları doğru kullanılmıştır; bu alanları yanlış gösteren cevaplar puan almaz. Konu satırı için içeriği yansıtan farklı bir konu, hitap için “Sayın İlgili,” gibi saygılı bir hitap da doğru kabul edilir.

5.2. Her yanlış için doğru kullanımın yazılması 1 puan, uyulmayan kuralın belirtilmesi 1 puandır (4 × 2 = 8 puan):

Metindeki yanlış	Düzeltilmiş biçim	İlgili yazım ya da noktalama kuralı
bir çok	birçok **(1 puan)**	“Birçok” birleşik bir kelimedir ve bitişik yazılır. **(1 puan)**
19.30da	19.30’da **(1 puan)**	Sayılara getirilen ekler kesme işaretiyle ayrılır. **(1 puan)**
Müdürlüğü’nden	Müdürlüğünden **(1 puan)**	Kurum ve kuruluş adlarına gelen ekler kesme işaretiyle ayrılmaz. **(1 puan)**
katılabilir.	katılabilir? **(1 puan)**	Soru bildiren cümlelerin sonuna soru işareti konur. **(1 puan)**

Kuralın öğrencinin kendi cümleleriyle doğru ifade edilmesi (ör. “Okul müdürlüğü bir kurum adıdır, ek bitişik yazılır.”, “Cümlede ‘kaç’ soru sözü olduğu için soru işareti gerekir.”) tam puan alır. Tablodaki yanlışların hangi sırayla yazıldığı önemli değildir.

5.3. Yeniden yazılan bölüm aşağıdaki ölçütlere göre puanlanır **(6 puan)**:

Ölçüt	Puan
Beklenti, emir kipi yerine rica bildiren nazik ve resmî bir cümleyle ifade edilmiştir (ör. “… konusunda bilgi vermenizi rica ederim.”).	2
“bye”, “Görüşürüz” gibi günlük konuşma diline ait ve yabancı sözler, art arda ünlem işaretleri kullanılmamış; teşekkür ve saygı bildiren uygun bir kapanış ifadesi (ör. “İlginiz için teşekkür ederim. Saygılarımla,”) yazılmıştır.	1
İmza bölümünde ad ve soyad yer almaktadır.	1
İmza bölümünde okul, kulüp ya da görev bilgisi ve bir iletişim bilgisi (ör. telefon numarası) yer almaktadır.	1
Yazılan bölümde yazım ve noktalama yanlışı yoktur.	1

Örnek doğru cevap:

5.1. Gönderen adresi takma ad içerdiği için resmî bir yazışmaya uygun değildir; ad ve soyadı içeren bir adres kullanılmalıdır. Konu satırındaki “ACİL!!!” ifadesi e-postanın içeriğini göstermez; “Bilim kulübü öğrencilerinin 5 Aralık gözlemine katılımı hakkında” gibi bir konu yazılmalıdır. “Selamlar :)” hitabı samimidir ve emoji içerir; “Sayın Yetkili,” diye başlanmalıdır.

5.2. bir çok → birçok (birleşik kelime bitişik yazılır); 19.30da → 19.30'da (sayılara gelen ek kesmeyle ayrılır); Müdürlüğü'nden → Müdürlüğünden (kurum adına gelen ek kesmeyle ayrılmaz); katılabilir. → katılabilir? (soru cümlesinin sonuna soru işareti konur).

5.3. Grup katılımı için kayıt gerekip gerekmediği ve bir gözleme katılabilecek en fazla kişi sayısı konusunda bilgi vermenizi rica ederim. İlginiz için şimdiden teşekkür ederim.

Saygılarımla,
Deniz Aksoy
…… Anadolu Lisesi Bilim Kulübü Başkanı
Telefon: ……

Yanlış cevap:

5.1. E-postanın metnindeki yazım yanlışlarının bu maddede yazılması ya da doğru kullanılmış alanların ("Kime", "Ek") yanlış olarak gösterilmesi ilgili durumdan puan almaz; yanlışı belirleyip düzeltme önerisi yazmayan cevap yalnızca düzeltme puanını alamaz.

5.2. Doğru yazılmış kelimelerin yanlış olarak gösterilmesi (ör. "5 Aralık Cumartesi", "her cumartesi", "teleskopla") puan almaz. Yanlışın yine kurala aykırı biçimde düzeltilmesi (ör. "bir-çok", "19.30 da") doğru kullanım puanı, kuralın belirtilmemesi kural puanı almaz.

5.3. Emir kipiyle istekte bulunulması (ör. "Hemen cevap verin."), kısaltma ve günlük konuşma dilinden ifadelerin sürdürülmesi ya da imzanın yalnızca adla bırakılması ilgili ölçütlerden puan almaz. Cevap verilmemesi durumunda 0 puan verilir.